

Д. П. Урсу

Боданінський Усеїн Абдурефійович

БОДАНІНСЬКИЙ Усеїн Абдурефійович (01 (13). 12. 1877, с. Бодана Сімферопольського повіту Таврійської губернії, нині с. Петрове Сімферопольського р-ну, АР Крим – 17. 04. 1938, Сімферополь) – живописець, історик, етнограф, музеєзнавець. Брат [А. Боданінського](#). Член-кореспондент Всесоюзної академії художніх наук (1927). Початкову освіту здобув у татарській учительській семінарії Сімферополя (1895). За рахунок громадських коштів був відправлений 1895 до Москви, де закінчив Строгановське вище художньо-технічне училище (1905; майстерня [К. Коровіна](#)) зі званням художника ужиткового мистецтва. 1905–07 викладав малювання в Комерційному училищі в Сімферополі, згодом повернувся до Москви, де викладав у Строгановському училищі. На Всеросійському конкурсі (1909) одержав 1-у премію за ескізи меблів. Від 1911 працював у С.-Петербурзі з академік архітектури І. Фоміним як художник-декоратор, виконував ескізи інтер'єрів у громад. і приватних будівлях, оздоблення палаців і новобудов. Одночасно удосконалював свою майстерність за кордоном: 1907–09 відвідав Стамбул, Париж, Мюнхен і Дрезден. 1912 вивчав монументальний живопис доби Відродження в Римі, Флоренції та Венеції. Від 1917 – керівник Бахчисарайського палацу-музею кримськотатарської культури, від 1921 одночасно завідувач Бахчисарайського відділення Кримського комітету в справах музеїв та охорони пам'яток мистецтва й старовини.

Завдяки його старанням та авторитетові Бахчисарайський музей став найбільшим у Криму осередком культурно-просвітницької роботи. 1925 очолив етнографічний загін комплексної наукової експедиції в степову частину Криму. Один з організаторів, керівників та учасників археологічних та етнографічних експедицій у Кирк-азізлер (Сорок святих), Ескі-Юрт, Старий Крим, Чуфут-Кале (1924–29). Керував Бахчисарайським російським товариством із вивчення Криму. Був художником-консультантом перших ігрових і документальних фільмів про життя кримських татар: «Алім» (реж. Г. Тасин, 1926, Ялтинська кіностудія), «Ешиль-Ада» («Зелений острів», 1925–27). Автор низки робіт з історії, археології та етнографії кримських татар, краєзнавства та охорони пам'яток. 1934 був звільнений з посади завідувача музею. Усеїн Боданінський – художник великого таланту, але зберглося небагато його творів: пейзаж «Місячний вечір» (1910), «Піонери» (1930), обкладинка й 17 іл. (1926) для книжки «Кримські татарські дитячі пісні» (кримськотатар. мовою). Виконав ескізи

костюмів до балету Б. Асаф'єва «Бахчисарайський фонтан» у Кримському державному татарському театрі (1927). У 1935–37 виконував декоративні роботи на будівництвах у Москві та Тбілісі. У серпні 1937 заарештований за звинуваченням в участі у контрреволюційній націоналістичній організації, а у квітні 1938 засуджений і страчений за вироком Військової колегії Верховного Суду СРСР.

Основні праці

Бахчисарайские памятники // Зап. Крым. об-ва естествоиспытателей и любителей природы. 1917. № 6; Памятники крымскотатарской старины: Эски-Юрт // Новый Восток. 1925. № 8–9; Бахчисарайский ханский дворец: Краткий очерк. Сф., 1925; Татарские «Дурбе»-мавзолеи в Крыму // Изв. Тавр. об-ва истории, археологии и этнографии. 1927. № 1; Чуфут-Кале: По материалам раскопок 1928–1929 гг. // Там само. 1929. № 3; Кърымда татар дюрбелери (Мавзолеї кримських татар). Акъмесджит, 1930; Археологическое и этнографическое изучение татар в Крыму [Отд. оттиск из Крымплана «Реконструкция народного хозяйства в Крыму». Вып. 11] // Государственный дворец-музей татарской культуры в Бахчисарае. Сф., 1930.

Рекомендована література

1. Козлов В. Ф. Директор музея // Йылдыз (Зірка). 1987. № 4;
2. Урсу Д. П. Медениет фидайилери (Подвижники культуры) // Йылдыз (Зірка). 1996. № 2;
3. Урсу Д. П. Востоковедение в Крыму (1918–1941) // Востоковедный сборник. Сф., 1997. № 1;
4. Урсу Д. П. Шаркъшанаслыкъ ве Къырым шаркъшынаслары (Сходознавство і сходознавці Криму) // Йылдыз (Зірка). 1998. № 2;
5. Черкезова Э. Я. Крымскотатарские художники: Библиографический словарь. Симферополь, 1999;
6. Деятели крымскотатарской культуры (1921–1944 г.): Библиографический словарь. Симферополь, 1999;
7. Народный учитель. Документальный очерк деятельности выдающегося крымскотатарского просветителя Усеина Боданинского. Симферополь, 2007.

Бібліографічний опис:

Боданінський Усеїн Абдурейфійович / Д. П. Урсу// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-35937>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).